

Bo Svernström

trileris

aukos

BALTO

Bo Svernström

aukos

Trileris

Iš švedų kalbos vertė
MANTAS KARVELIS

BALTO
Vilnius, 2019

PIRMA DALIS

Gegužės 4 d., sekmadienis

Sutemos. Parką košia vėsus pavasario vėjas. Nekrutėdama stoviu prie medžio. Tuoj vidurnaktis.

Tolumoje kaip visada girdėti iš Stokholmo sklindantis automobilų, autobusų ir traukinių gaudesys. Niekada nesiliaujantis triukšmas, į kurį seniai nebekreipiu dėmesio, bet dabar staiga vėl išgirstu.

Parkas beveik tuščias. Vakaraš niekas nedrįsta čia kelti kojos. Žmonės baiminasi menkai apšviestų takelių ir įsivaizduojamų arba tikrų pavojų. Tokių, kaip aš.

Kalva, ant kurios stoviu, yra parko pakraštyje, visai prie sodininkų bendrijos stovėjimo aikštelės. Vienas gatvės žibintų neveikia, todėl kalva skendi beveik aklinoje tamsoje. Apsivilkusi maskuojamos spalvos drabužiais ir užsitempusi ant veido kaukę esu beveik nepastebima.

Apacioje vingiuojančiu takeliu kol kas tepraėjo vienas žmogus. Mus skyrė vos pora metrų. Jis manęs nematė, bet aš girdėjau jo alsavimą. Trumpus, greitus įkvėpimus, tarsi būtų išsigandęs.

Nuo to momento praėjo valanda. Nesijaudinu. Mažiau nei už trisdešimties metrų nuo mano slėptuvės yra stovėjimo aikštelė. Jo automobilis ten. Takelis kalvos papėdėje – vienintelis kelias į tą vietą. Žinau, kad ateis.

Trumpam užmerkiu akis ir įtraukiu į plaučius žemės kvapo, jis beveik išlaisvina ir suteikia palengvėjimą.

Pagaliau išgirstu jį. Žingsniai, čezantys nuo sauso žvyro, užsilikusio po žiemos. Trūkčiojanti eiseną, kampuoti, agresyvūs judesiai. Net tamsoje atrodo neprognozuojamas. Nuožmus. Negailėtingas.

Jau eina žemiau krintančiame šešėlyje. Nelygūs, girti žingsniai. Rankoje laiko automobilio raktelius – pasiruošęs ar išsigandęs? Vis dėlto žingsniuoja nerūpestingai ir kupinas perdėto pasitikėjimo savimi.

Lieka du metrai. Vienas...

1

Gegužės 5 d., pirmadienis

– Na ir ką, po perkūnais, čia turime? – ištarė ką tik daržinėje pasirodęs vyriškis, vilkintis visą kūną dengiantį mėlyną plastikinį kostiumą.

Komisaras Karlas Edsonas atsigrėžė į jį.

– Vėl koks nors išprievartavimas? – susierzinęs tęsė pirmasis.

Tai buvo kriminalinės policijos ekspertas Larsas Erikas Valkvistas.

– Ūkininkas rado, – atsakė Karlas ir mostelėjo galva į keistai ant sienos kabantį nuogą vyro kūną.

Švelnūs rytmečio saulės spinduliai, besiskverbiantys pro daržinės, sukaltos iš lentų, plyšius ir praviras duris, krito ant pilkai juodos sienos ir ten kabančio kūno, jis atrodė beveik kaip nukryžiuotasis. Viduje – nė menkiausio vėjelio. Karlas matė šviesoje tingiai plevenančias dulkeles ir jautė pamažu šylantį juodą kostiumą.

Dirstelėjo į užrašus.

– Valstietis vardu Georgas Olsonas paskambino pagalbos telefonu pusę septynių. Aš atvažiavau prieš valandą...

– Velniava! – nusikeikė Larsas Erikas.

Karlas tylėdamas linktelėjo, pritardamas kaip niekada tiksliam scenos priešais juos apibūdinimui.

– Vienas konsteblių jau apsvėmė... – tarstelėjo Karlas, mostelėdamas galva į kampa.

Ruožais krintančioje šviesoje šmėžavo vos matomas picą primenantis blynas.

– Idiotas! Negi neužteko proto išeiti į lauką, užuot teršus nusikaltimo vietą?

Larsas Erikas apskritai nemėgo žmonių, ypač nusikaltimo vietoje. Jo apskritas veidas dažnai paraudonuodavo, tarsi būtų dėl ko nors susijaudinęs. Karlas vis baiminosi, kad jį ištiks infarktas arba insultas, juolab kad Valkvistas buvo itin apkūnus vyras didžiuliu pilvu, kabančiu virš diržo.

– Jis dar nepratęs... – atsakė Karlas. – Be to, labai norėjo gerai atlikti darbą. Pats žinai, Larsai Erikai, kažkada ir patys buvome kupini ambicijų ir siekėme padaryti išpūdį vyresniesiems.

Ekspertas papurtė galvą:

– Aš tokių ambicijų niekada neturėjau.

Tada priėjo prie nuogo vyro kūno, kabančio be jokios matomos atramos per pusmetrį virš betoninių grindų.

– O ko, po galais, šitas prisidirbo, kad užsitarnavo tokį galą? – paklausė linktelėdamas į lavoną.

– Šio bei to, – atsakė Karlas. – Čia Markas Holstas, dar žinomas Roberto Jenseno vardu.

– O, velnias! Suvedė sąskaitas?

Karlas gūžtelėjo pečiais.

– Sunku pasakyti. Jis – kriminalinio pasaulio veikėjas. Nežinau, kieno tai darbas, bet su vargšu Marku pasielgė šiurkštakai.

Pasilenkęs virš kūno Larsas Erikas apžiūrinėjo kruvinas basas pėdas.

– Prikaltas?

Karlas linktelėjo.

– Atrodo.

Larsas Erikas atsitiesė.

– Kad tave kur... Nukryžiuotas... Tikriausiai pasidarbavo vinia-kale. Po pėdomis – nedidelė lentelė ir visa kita... Velnias! Dabar su-prantu, kodėl iškviėtė tavo kompaniją...

Karlas linktelėjo nieko nenorėdamas tuo pasakyti. Buvo pavargęs. Rytas dar toks ankstyvas. Labiau už viską norėjo važiuoti namo ir pamiršti, kad tokie dalykai apskritai įmanomi.

– Taip, gal ir nukryžiuotas, – ištarė tik tam, kad ką nors pasaky-tų. – Jei neprieštarausi, eisiu pasikalbėti su ūkininku.

Larsas Erikas nustebęs dėbeltelėjo į Karlą.

– Man, po šimts, visiškai nerūpi, ką veiksi! – atšovė.

– Na ir puiku. Būk geras, paskambink, kai baigsi, – kaip visada korektiškai ir mandagiai atsakė Karlas.

Buvo gegužės penktoji, pirmadienis, aštuonios valandos tris-dešimt viena minutė. Po nakties vis dar tvyrojo migla, bet kieme jau švietė šilta pavasario saulutė. Dvelkė vos juntamas vėjelis, ir Karlas aiškiai girdėjo nuo greitkelio E18, esančio už trijų šimtų metrų, sklindantį rytinį gaudesį: tūkstančius automobilių su už-simiegojusiais keleiviais, skubančiais į Stokholmą. Tai buvo vie-nintelė žmonių artumą liudijanti detalė – daržinė stovėjo neseniai apsėtuose laukuose vienut vienutėlė. Į didelį žvyruotą kiemą prie-šais pastatą vingiavo tik neasfaltuotas duobėtas keliukas.

Vis dėlto kažkas jį aptiko, kad paskiau galėtų atitempti čia savo auką ir – Karlas ieškojo tinkamų žodžių – mirtinai *nukankinti*. Tam reikėjo tikslumo ir planavimo. Tokios daržinės atsitiktinai nepasipai-nioja. Tai reiškia, kad nusikaltėliai bent kartą čia lankėsi anksčiau, todėl galėjo būti liudininkų. Be to, tai rodė, kad jie veikė metodiškai, o tai – blogas ženklas.

Karlas jautė, kad šis tyrimas gali užtrukti. Trumpam užsimerkė ir atsuko veidą į saulę. Tarsi norėdamas pasisemti energijos kaip augalas.

Netrukus jam sueis penkiasdešimt vieni. Tamsūs plaukai ties smilkiniais jau retėjo, bet baltų sruogų vis dar nebuvo. Be to, buvo dailaus veido, todėl atrodė jaunesnis. Vieną vasarą buvo užsiželdinęs barzdą, bet pamatęs, kad joje pilna žilų plaukų, vėl nusiskuto.

Beveik pusę gyvenimo buvo policininkas. Per tą laiką prisižiūrėjo turbūt visko, ko tik įmanoma. Šešiolikmetė duktė dažnai prikaišiodavo ir vadindavo bejausmiu fašistu. Kai bandydavo dalykiškai jai paaiškinti, kad naudojanti netinkamus terminus, ši visada išeidavo iš kambario. Greičiausiai ji paprasčiausiai nerado žodžio „abejingas“. Bent pats taip jautėsi. Abejingas. Nebesugebantis jausti vidinės šilumos, intensyvios laimės, deginančio susijaudinimo matant neteisybę, liūdesio ir pasibjaurėjimo neapsakomomis baisybėmis, kurias regėjo ir liudijo. Viso to nebeliko.

Vis dėlto šio ryto scena daržinėje prasisverkė pro storą odą. Ne tik nusikaltimo brutalumas, bet ir rafinuotumas. Bent kartą nesijautė abejingas.

Ar tai gerai? Atsakymo nerado. Tada atsimerkė ir patraukė link automobilio. Ūkininkas gyveno beveik už kilometro.

Už nugaros pro praviras daržinės duris liejosi Larso Eriko keiksmiškai policijos ir apskritai žmonijos adresu.

– Idiotai! – girdėjo uždarydamas dureles.

* * *

Larsas Erikas Valkvistas apžiūrino priešais esantį lavoną. Iš nūtrinto lagamino išsitraukė specialų fotoaparata su blykste darbui ultravioletinių spindulių spektre. Tarpuvartėje pasirodė taip pat mėlynais apsauginiais drabužiais vilkintis asistentas ir pradėjo montuoti

apšvietimo įrangą, tiesti laidus prie lauke jau burzgiančio generatoriaus. Vienas po kito užsidegė prožektoriai ir daržinę užliejo akinanti šviesa.

– Lentynėlė po kojomis sumontuota visai neseniai, – pasakė Larsas Erikas padėjėjui, žvelgdamas į pritvirtintą ant dviejų atramėlių lentutę – ant jos buvo sudėtos aukos pėdos. – Mediena neapdulkėjusi, be natūralaus senėjimo žymių. Tikriausiai sumeistrauta būtent šiam reikalui.

– Po kūnu beveik nėra kraujo, – pastebėjo asistentas.

Larsas Erikas numykė po nosimi.

Dulkėse matė brezento ar panašaus daikto tempimo pėdsakus. Kažkas perėjo per tas žymes, palikdamas aiškius batų atspaudus. „Tikriausiai tas prakeiktas praktikantas“, – pagalvojo. Dabar reikės paimti kiekvieno išperos batų atspaudus. Be jokio reikalo.

Vėl pažvelgė į vilkimo žymes. Asistentas buvo teisus: kraujo nebuvo. O turėtų, jei žmogžudystė būtų įvykdyta čia.

Be to, kad buvo prikaltas prie daržinės sienos, žiūrint į lavoną labiausiai į akis krito tai, kad šiam stigo genitalijų. Užpuolikas nurėžė viską. Toje vietoje žiojėjo tik tamsiai raudonas žaizdos paviršius. Kraujas turėjo lietis fontanais...

Tą akimirką pasigirdo duslus, nežmoniškas stenėjimas.

Larsas Erikas ir asistentas pakėlė akis.

Lavono galva staiga sukrutėjo ir pakilo. Ant veido užkritę ilgi, šviesūs plaukai nuslydo. Kruviname veide lyg juodi plyšiai atsimerkė akys. Dar prieš akimirką buvęs negyvėlis spoksojo į juos nenusakomo skausmo ir siaubo kupinu žvilgsniu. Tada prasižiojo ir ėmė rėkti. Iš pradžių švokšdamas, paskiau vis garsiau ir aiškiau. Staugė, kol pritrūko oro ir liko tik kimus inkštimas. Tada atsikvėpė ir užbliovė iš naujo. Vis garsiau.

2

Prie daržinės stovėjo du greitosios pagalbos automobiliai su įjungtais švyturėliais. „Kodėl du?“ – spėliojo Karlas Edsonas. Gal brutalumas, kurį teko patirti nelaimingajam Markui, taip sukretė pagalbos telefono operatorių, kad šis nutarė, jog vieno neužteks?

„Kad ir kaip būtų, persistengė“, – pagalvojo.

Marko labai negailėjo. Tikrai bus manančiųjų, kad šis gavo, ko nusipelnęs. Pats irgi laikėsi tokios nuomonės.

Grįžo pasikalbėjęs su ūkininku, kuris nepasakė nieko, ko dar nebuvo papasakojęs tam apsilėmusiam konstebliui iš šiaurės Stokholmo.

Tą rytą vyriškis traktoriumi atvažiuojo į daržinę pasiimti sėjamosios. Ant durų kabėjusi spyna buvo nulaužta. Šeimininkas pamatė, kad tai įsilaužimas, bet iš tiesų radęs „kaip kaliausė“ ant sienos prikaltą vyrą. Ne, prieš tai nieko neregėjęs. Nei mašinų, nei žmonių.

– Pastarosiomis dienomis daugiausia laiko praleidžiu laukuose... – paaiškino tarsi atsiprašydamas.

– Nieko nepastebėjote važiuojančio žvyrkeliu į daržinę? Arba aplinkiniais keliais? Ko nors, ko nepažįstate?

Ūkininkas iš po viršutinės lūpos smiliumi išsikrapštė gabalėlį kramtomąjo tabako, išmetė į šiukšliadėžę ir rūpestingai nusivalė pirštą švaria, balta nosine.

– Klausykite, mielai jums padėčiau, bet dabar pats darbymetis. Man rūpi tik laukai. Net pačiuotės pravažiuojančios nepastebiu...

Karlas patikino suprantąs ir išvažiavo. Dabar stovėjo atsirėmęs į automobilį ir stebėdamas šurmulį daržinės kieme spėliojo, kaip Markas apskritai galėjo išgyventi. Juk pats matė – atrodo seniai išleidęs

kvapą, bet dabar daržinėje nelaimėlių apspitę medikai vis dar kovojo dėl jo gyvybės.

Karlui spoksant į vartų angą juose pasirodė du gydytojai ir nuėjo prie vieno greitosios pagalbos automobilių. Komisaras nuskubėjo paskui.

– Kaip jis laikosi? – paklausė.

Vienas medikų atsigręžė:

– Tai vienas sunkiausių mano matytų atvejų, – ištarė gydytoja.

Karlui pasirodė, kad jos veidas keistai sukaustytas, tarsi būtų ištikta šoko.

– Išsikapstys? – toliau klausinėjo.

– Gal, jei labai pasiseks...

Tada uždarė duris ir automobilis lėtai pajudėjo. Jam nuvažiavus Karlas pamatė už jo stovėjusį juodą mercedesą universalą. Pažino – priklausė teismo medicinos ekspertei.

Ši buvo vardu Sesilija Abrahamson. Ją iškvietė apžiūrėti lavono ir išrašyti mirties liudijimo. Dabar specialistei liko tik stovėti ir žiūrėti, kaip greitosios pagalbos personalas pluša, stengdamasis išgelbėti Marko Holsto gyvybę. Tik šiems baigus darbą ateis jos eilė atlikti teisinį policijai reikalingą sužalojimų vertinimą.

Tai Karlą ir domino.

Laukdamas perėjo kiemą išilgai ir suskaičiavo žingsnius: dvidešimt du. Tada pasivaikščiojo kita kryptimi, į plotį: trisdešimt vienas.

Turėjo tokį įprotį: viską matuoti, skirstyti ir grupuoti. Žvilgtelėjo į plačiai atlapotus vartus. „Ta daržinė pritaikyta dideliems žemės ūkio padargams laikyti“, – pagalvojo. Vartų anga buvo beveik keturių metrų pločio ir pakankamai aukšta, kad įvažiuotų kombainas. Idealiai parinkta vieta, išskyrus tai, kad ūkininkas aptiko kūną tą patį rytą.

Svarstė, ar Markas Holstas buvo sąmoningai paliktas gyvas. Gal užpuolikai specialiai sužalojo taip, kad nemirtų? Mintis pasirodė tokia šiurpi, kad nenoromis nuvijo šalin.

Viduje pasigirdęs bruzdesys privertė pakelti akis. Iš daržinės išriedėjo neštuvai su paguldytu ant jų Holstu. Karlas žengtelėjo į šalį. Matė virš suluošinto kūno linguojančias lašelines, perkreiptą veidą ir kruvinas šviesių plaukų sruogas.

Paskiau pagalvojo, kad Holstas liko gyvas per klaidą. Dabar juk jie turi liudininką.

Keliant neštuvus į greitosios pagalbos automobilį iš daržinės pasirodė ir teismo medicinos ekspertė.

Karlas priėjo prie jos.

– Sveika, – pasisveikino. Šalia Sesilijos Abrahamson pasijuto kaip visada nejaukiai.

Ji buvo aukšta, labai sportiška ir itin... *suaugusi*. Geresnio apibūdinimo negalėjo sugalvoti. Kalbėjo pasitikinčiu, savo verte neabejojančio žmogaus tonu, būdingu patyrusiems gydytojams. Jos autoritetas vertė Karlą jaustis mažą.

Galbūt prie to prisidėjo ir aukštuomenės manieros – savaiame suprantamas, natūralus pranašumas, kurį išsiugdo tie, kam net vaikystėje nėra tekę ieškoti kompromisų ar ko nors atsisakyti.

Be to, buvo pasidariusi kelias plastines veido operacijas, dėl to komisarui buvo sunku suprasti jos jausmus arba nuspėti amžių. Galėjo būti ir beveik šešiasdešimties, ir tik kiek vyresnė nei trisdešimties. Jai kalbant oda virš skruostų ir aplink žydras akis nenatūraliai įsitempdavo lyg driežo. Kai šypsodavosi, atrodė, kad lūpos nenori paklusti ir priešinasi. Kas žino, galbūt jos aplinkoje nenoras taikytis su senėjimu buvo savaiame suprantamas dalykas.

Karlas bandė į ją nežiūrėti, kad nebūtų užkluptas spoksantis.

– Kada galėsiu apklausti? – pasiteiravo stebėdamas jos baltą apykaklę ant tvarkingos juodos palaidinės.

Sesilija praėjo tarsi nepastebėjusi Karlo.

– Negalėsite, – neatsisukdama atšovė pakeliui link automobilio. – kažkas nupjovė liežuvį visai ties šaknimi. Jis niekada negalės kalbėti. Beje, tai ne vienintelis dalykas, ko negalės daryti ateityje.

Karlas nusekė paskui.

– Luktelėkite, – paprašė.

Ji neatsakydama pravėrė vairuotojo dureles ir klestelėjo ant sėdynės. Karlas atidarė dureles keleivio pusėje ir įsitaisė šalia. Girdėjo, kaip subraškėjo juoda oda. Susimąstė, kiek reikia uždirbti, kad įpirtum mercedesą juodos odos salonu.

– Vadinasi, jis negali kalbėti? – ištarė.

– Taip, – atsakė Sesilija. – Iš rankų irgi mažai naudos. Visi pirštai nupjauti ties krumpļiais.

„Liudininkas yra, bet tuo pat metu ir ne“, – pagalvojo Karlas, žvelgdamas pro langą į tamsius daržinės vartus.

– Kas dar? – pasiteiravo.

– Tikriausiai lūžęs žandikaulis. Galbūt pjaunant liežuvį, bet tai nustatys rentgeno nuotrauką gavęs traumatologas. Be to, aštriu, švairiu įrankiu ties varpos šaknimi nupjautos ir genitalijos. Sėklidės taip pat.

Atlošusi galvą į atramą žvelgė į automobilio lubas. Karlas matė, kad atrodo pavargusi. Buvo prisimerkusį.

– Visas kapšelis, – pakartojo dusliu balsu.

Jis linktelėjo. Tiek ir pats suprato.

– Turėjo mirtinai nukraujuoti per valandą, – tęsė ji, – bet užpuolikas greičiausiai naudojo įkaitintą peilį. Tai pristabdo kraujavimą.

Komisaras kilstelėjo antakius.

– Vadinasi, norėjo, kad liktų gyvas?

Sesilija susierzinusi gūžtelėjo pečiais:

– Apie motyvus negaliu kalbėti. Aš tik konstatuoju faktus.

Karlas linktelėjo. Išsitraukęs užrašus žymėjosi. Prieš tęsdama ekspertė nepatenkinta dėbtelėjo į jį.

– Paskiau buvo prikaltas prie sienos, bet tą tikriausiai jau matėte. Didelės vinys per riešus ir pėdas suvartytos į sienų sijas. Audiniams ir skeletui prakalti reikia didelės jėgos, tačiau audiniai aplink skyles nepažeisti.

– Ka, jūsų manymu, tai reiškia? – paklausė Karlas, nepakeldamas akių nuo užrašų.

– Nuodugniai jį apžiūrėjusi, savaiame suprantama, atsiūsiu detalią ataskaitą. Čia tik preliminarios pastabos.

Karlas pakėlė akis ir atsiprašydamas nusišypsojo:

– Vis tiek užsirašysiu. Taip geriau įsimenu ir galiu anksčiau kibti į darbą.

– Gali būti, kad užpuolikas naudojo viniakalę, – tęsė ji. – Toks įrankis galėtų palikti švarias žaizdas.

– Larsas Erikas irgi tai pastebėjo...

Sesilija neslėpė susierzinimo, kad buvo pertraukta.

– Nepaisant kauterizacijos neteko daug kraujo...

– Kaute?..

– Nepaisant įkaitinto peilio, – atsakė ji. – Kur dingio kraujas, tiksliau paaiškins jūsų ekspertas.

Karlas žymėjosi. Moteris laukė, kol jis baigs rašyti. Kelis sykius dirstelėjo į savo „Rollex“ laikrodį, tarsi norėdama parodyti, kad turi ir daugiau reikalų.

– Kūnas buvo pjaustomas preciziškai. Spėčiau, kad tai darė žmogus, pratęs elgtis su aštriais įrankiais ir turintis bazinių medicinos žinių. Kariškis, slaugas, gal skerdėjas arba medžiotojas...

Karlas atsisuko:

– Gydytojas?

Ji linktelėjo, bet atrodė nepatenkinta užuomina apie kolegas.

– Taip, gali būti... Lentelė, ant kurios vyras stovėjo, byloja apie išmanymą ir norą pailginti aukos gyvenimą.

– Gal galėtumėte paaiškinti?.. – paprašė komisaras.

– Nukryžiuotas žmogus mirtų labai greitai. Kaskart įkvepiant reikia pakelti visą kūno svorį. Tam jėgų užtektų neilgai. Dėl šios priežasties dar romėnai, norėdami pailginti aukos kančias, pakišdavo po kojomis plokštelę.

Karlas greitai užsirašinėjo, bet ta detalė jį sukretė. Preciziškai tikslus nusikaltimo suplanavimas ir ryžtingas įvykdymas kažką slėpė. Jį tai gąsdino.

– Dar kas nors? – paklausė.

Tebežvelgdama tiesiai pro priekinį stiklą Sesilija padėjo rankas ant vairo.

– Kairiojoje krūtinės ląstos pusėje yra nudegimo žymių, – ištarė.

– Ir?

– Tai tik spėjimas, aš galiu klysti...

– Na?...

– Tokių žymių lieka panaudojus elektros šoko įtaisą.

Akimirką tvyrojo tyla.

– Vadinasi, kažkas, norėdamas paralyžiuoti, iš pradžių panaudojo elektros šoko įtaisą, o paskiau padarė visa kita? Visai gali būti.

– Tai galėsite aptarti su kuo nors kitu. Aš tik sakau, kad nudegimai kairiojoje krūtinės ląstos pusėje primena patiriamus nuo elektros šoko įtaiso. Tačiau gali būti ir kitos kilmės. Mes, aišku, atliksime testus tam patikrinti.

– Gerai, ačiū.

Karlas užvertė užrašus ir akimirką susimąstė, kaip jie atlieka tokius testus, bet susilaukė ir nepaklausė.

– Ar jis išgyvens? – pasidomėjo.

Moteris linktelėjo.

– Dar per anksti garantuoti – kaip sakiau, jis neteko daug kraujo. Vis dėlto, mano nuomone, jo sužeidimai rimti, tačiau būklė stabili. Ligoninėje apžiūrėsiu nuodugniau. Kas jis?

3

– Markas Holstas yra senas mūsų pažįstamas, sukaupęs solidų bausmių bagažą, – ištarė Karlas Edsonas ir pažvelgė į užrašus. – Gimė 1967 metais. Automobilių vagystės, narkotikų ir ginklų laikymas, smurto protrūčiai jaunystėje... Paskiau prasidėjo rimtesni dalykai.

Kungsholmeno nuovados susirinkimų salė buvo pilka. Pilkšvai baltos sienos, pilku linoleumu išklotos grindys. Be to, žemos lubos, nuo kurių Karlą visada apimdavo klaustrofobinis nejaukumas, nors salėje tilpo keturiasdešimt žmonių. Tiesa, dabar susirinko tik saujelė.

Jis dirstelėjo į priešais sėdinčius civiliais drabužiais vilkinčius policininkus Jodę Sioderberg ir Simoną Jerną. Abu – kriminalinės policijos inspektoriai. Jauni, bent jaunesni už jį, jo komandos nariai. Už jų sėdėjo dar viena inspektorė ir daržinėje privėmęs konsteblis, abu iš šiaurės Stokholmo. Karlas grįžo prie išrašo:

– 1993 metais Markas Holstas gavo iki gyvos galvos už savo merginos nužudymą – subadęs peiliu paliko mirtinai nukraujuoti virtuvėje ant grindų. Paskiau bausmė sušvelninta ir pakeista įkalinimu

26 metams. Kalėjime pasikeitė vardą ir pavardę į Marko Holsto. 2010 metais lygtinai paleistas po vos septyniolikos metų įkalinimo. Po pusmečio Vazos parke Stokholmo centre išprievartavo keturiolikmetę. Nekalbant apie mergaitės amžių, išprievartavimas buvo itin brutalus, įvykdytas tiek vaginaliniu, tiek analiniu būdu. Už tai gavo ketverius metus kalėjimo plius ketverius iš ankstesnės bausmės. Prieš tris savaites vėl buvo paleistas atsėdėjęs du trečdalius.

Tada pakėlė akis nuo popierių:

– Išprievartavimo byloje Markas buvo kaltinamas ir keliais smulkesniais nusikaltimais: narkotikų ir ginklų laikymu bei įsilaužimu... Nė vienas šių nusikaltimų neturėjo didesnės įtakos įkalinimo laikui, nes ir taip gavo aštuonerius metus.

Karlas nužvelgė negausią auditoriją.

– Sumautos bausmių nuolaidos... – burbtelėjo Simonas Jernas ir pakeitė padėtį ant kėdės. – Pogrindinis sąskaitų suvedimas?

Karlas skėstelėjo rankomis:

– Turint omenyje jo kriminalinę praeitį tai atrodo labiausiai tikėtina... Panašu, kad bus kažką ne juokais supykęs.

– Tikrai taip, po perkūnais, švelniai tariant... – pritarė Simonas.

– Gydytojai aptiko, kad buvo ne tik išmėsinėtas, bet ir turėjo beisbolo lazda tiesiojoje žarnoje. Tikriausiai sugrūsta naudojant didelę jėgą. Be to, lazda buvo pilna kažkokių spyglių. Gali būti, kad kaip tik šiuo metu, kol kalbame, yra operuojamas.

– Kerštas? – paklausė Jodė Sioderberg. – Turint omenyje, ką padarė mergaitei... Tėvai arba ji pati turi visai rimtą motyvą.

– Įmanoma, – sutiko Karlas. – Tačiau toks... apgalvotas brutalumas labiau primena profesionalų, didelę smurtavimo patirtį sukaupusį nusikaltėlį. Žinoma, mes juos patikrinsime. Gal tu to imtumeisi, Jode?

Ši linktelėjo ir pasižymėjo.

– Ar yra kokių nors pėdsakų? – pasidomėjo.

– Mergaitės? – nustebo Karlas.

– Ne, apskritai užpuoliko, – ironiškai šyptelėjusi greitai atsakė pavaldinė. – Nusikaltimo vietoje...

Sėdėjo ištiesusi nugarą kaip sportininkė, šviesius plaukus susirišusi į patogią uodegą. Karlui ji priminė bendramoksles gimnazijoje. Tas iš pirmų suolų, kurios visada keldavo ranką ir visada gaudavo geriausius pažymius iš kontrolinio darbo. Paskiau pastebėjo, kad bent viena jų kentėjo nuo anoreksijos ir visos buvo nelaimingos, įkalintos savo pačių pasiekimų.

– Larsas Erikas dar nebaigė nusikaltimo vietos apžiūros, – atsakė, – bet kol kas... Ne, nieko.

– Kaip jie užkėlė kūną ant sienos? – įsiterpė Simonas ir ėmė suptis kėdėje. – Turėjo būti velniškai sunku.

– Larsas Erikas sijoje virš kūno rado žymių, rodančių, kad užpuolikas arba užpuolikai naudojo kažkokį mechanizmą. Tikėtina, ant sijos pakabintą skriemulį su įtempimo diržu.

– Ar mes tai tikrai žinome? – paklausė Simonas.

Simono tonas ir laikysena kažkuo provokuodavo net tada, kai klausdavo paprastų dalykų.

Atrodė kaip žmogus, kuriam užėjo stengiamasi nesipainioti po kojomis: tvirto sudėjimo, raupuoto veido, trumpai kirptų beveik anglies juodumo plaukų ir nemaloniai skvarbių rudų akių. Karlas jo nemėgo. Gavęs jį į savo tyrėjų komandą iš pradžių protestavo, bet viršininkas nesileido į kalbas: „Nė nebandyk, Karlai! Jis dirbs su tavimi!“

– Ne, – atsakė. – Tai tik preliminari Larso Eriko hipotezė. Jis mano, aš taip pat, kad užpuolikai paprasčiausiai apjuosė kūną diržu, pakėlė ir tada prikėlė prie sienos.

– Skriemulys? Kas tai? – paklausė konsteblis.

Žinoma, dar jaunas, bet vis tiek jautėsi, kad turi didelių išsilavinimo spragų. „Nors gal tai jaunosios kartos bruožas, kuri užuot skaičiusi gaišta laiką kompiuteriniams žaidimams“, – pagalvojo Karlas ir akimirksniu pasijuto senas.

– Toks ratas su virve arba plieniniu lynu, – atsakė. – Kaip jachtose. Virvė traukiama per daug ratukų, jie sukuria perdavimo mechanizmą, leidžiantį pakelti daug sunkesnius dalykus nei šiaip būtų įmanoma... Labai sena technika.

Į užrašus įnikęs konsteblis linktelėjo. Karlas suprato, kad šis nustojo jo klausytis jau po pirmojo sakinio. Likusieji tikriausiai pasirodė varginančios detalės. Jo paties dukra būtų pasiėgusi lygiai taip pat.

Valandėlę sėdėjo tylėdami. Karlas vartė savo popierius.

– Teismo medicinos ekspertės vertinimu, kūnas kabėjo šešias aštuonias valandas.

Simonas ir Jodė pakėlė akis. Regis, abu galvojo apie tą patį.

– Tai reiškia, – tęsė Karlas, – kad tikriausiai buvo prikaltas maždaug tarp vidurnakčio ir antros valandos nakties.

– Kaip, po galais, sugebėjo išgyventi aštuonias valandas? – nusišėbė Simonas.

– Pasak teismo medicinos ekspertės, tai atsitiktinumas...

– Ar gali būti, kad užpuolikai norėjo, kad liktų gyvas? – įsiterpė Jodė. – Turiu omenyje, sąmoningai to siekė.

– Daug kas rodo, kad kančias norėta pailginti. Įkaitintas peilis, lentelė po kojomis, be to, Marko Holsto organizme rasta dar kai ko...

Toliau skaitė iš lapo:

– ...kraujyje buvo traneksamo rūgšties – preparato, mažinančio kraujavimą.

– Nesveikas išpera! – šūktelėjo Simonas.

– Pasak Sesilijos Abrahamson, ši medžiaga dažnai naudojama preparatams nuo itin stiprių menstruacijų. Dažniausiai sutinkama „Cyklo-F“. Parduodama be recepto.

Valandėlę niekas neištarė nė žodžio. Karlas beveik jautė, ką jie galvoja, todėl pridūrė:

– Nors tai nereiškia, kad užpuolimą kamavo ūmios menstruacijos... Konsteblis ir Simonas prunkštelėjo.

– ...tačiau daug kas byloja, kad nusikaltimas labai gerai suplanuotas. Turime reikalų su žmogumi ar žmonėmis, kurie nepasiduoda impulsui ir nesileidžia valdomi panikos. Jie patyrė ir geba taip klaidingai kankinti.

– Kriminalinio pasaulio veikėjai? – paklausė Simonas.

– Atsižvelgiant į nusikaltimo žiaurumą, tikriausiai taip... Vienas, gal keli.

– Bet kam reikėjo tokio spektaklio? – įsiterpė Jodė. – Būtų užtekę ir ... pusės repertuaro.

Karlas irgi apie tai galvojo.

– Jei tai bausmė, manau, toks efektas reikalingas, kad žinia pasiektų tam tikrus sluoksnius. Tai lyg prekės ženklas, bylojantis apie užpuoliko arba jo gaujos statusą, – atsakė.

Visi tylėjo.

– Ką gi, vadinasi, turime pagrindinę versiją, – tęsė Karlas. – Kriminalinio pasaulio veikėjai suvedinėja sąskaitas. Galbūt po kokio nepavykusio sandėrio. Reikia sudaryti sąrašą tų, kurie figūravo anksesnės Marko bylos ikiteisminiame tyrime. Turint omenyje...

Karlas dvejojo, kokius žodžius parinkti.

– ...perdėtą smurtą, tai turėtų būti kažkas rimto. Su narkotikais susiję sandoriai galėtų būti įdomi tema. Pasidomėsi tuo, Simonai?

Šis linktelėjo.

– Ar pradėti jų apklausas?

– Taip.

– O kaip pats Markas? – pasiteiravo Jodė.

– Tiesa, – atsakė Karlas, – šį kartą turime liudininką. Jei pasiseks, galėtų nurodyti, kas bandė jį nužudyti.

Nesusilaukė nenusišypsojęs:

– Tada tai būtų lengva byla...

– Tai ar verta imtis seno tyrimo medžiagos? – pasitikslino Simonas.

– Taip. Negalime būti visiškai nepasiruošę, jei Markas nieko nežinotų.

Simonas šyptelėjo:

– O kaip su juo kalbėsime? Jis juk nebeturi liežuvio...

– Tai juk gali parašyti atsakymus, – pastebėjo Jodė.

Karlas papurtė galvą.

– Deja, neteko ir pirštų. Manau, reikės klausinėti taip, kad atsakytų „taip“ arba „ne“. Jei turite geresnių minčių, mielai išklausysiu.

Visi sėdėjo tylėdami. Karlas vėl atsisuko į Jodę ir Simoną:

– Kaip kalbėjome, tai įspūdingas nusikaltimas. Simonai, paieškok panašių atvejų. O tu, Jode, pabandyk nustatyti, kada Markas dingo. Pasikalbėk su jo aplinkos žmonėmis, sužinok, kada kas nors matė paskutinį kartą.

Jodė linktelėjo, užsirašė ir pakėlusį akis laukė daugiau nurodymų. „Jauna, nekantri, nesugadinta“, – pagalvojo Karlas. Jautė, kad Jodė jam patinka. Prieš dvidešimt metų gal ir pats toks buvo.

– Jei Markas nebuvo atviliotas į daržinę, tikėtina, kad buvo pagrobtas. Paieškok galimų liudininkų. Patikrink, ar buvo pranešimų apie neteisėtą laisvės atėmimą.

Jodė linktelėjo.